

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

2 април 2009 година *

По дело C-394/07

с предмет преюдициално запитване на основание протокола от 3 юни 1971 г. относно тълкуването от Съда на Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела от Corte d'appello di Милано (Италия) с акт от 27 юни 2007 г., постъпил в Съда на 22 август 2007 г., в рамките на производство по дело

Marco Gambazzi

срещу

DaimlerChrysler Canada Inc.,

CIBC Mellon Trust Company,

* Език на производството: италиански.

GAMBAZZI

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н Р. Jann (докладчик), председател на състав, г-н М. Пејић, г-н А. Tizzano, г-н А. Borg Barthet и г-н J.-J. Kasel, съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,
секретар: г-н М.-А. Gaudissart, началник на отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 9 октомври 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Gambazzi, от адв. В. Nascimbene и адв. М. Condinanzi, avvocati,

- за DaimlerChrysler Canada Inc. и CIBC Mellon Trust Company, от адв. F. Alvino, адв. S. Pravettoni и адв. А. Anglani, avvocati,

- за италианското правителство, от г-н I. М. Braguglia, в качеството на представител, подпомаган от г-жа W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- за гръцкото правителство, от г-жа Т. Paradoroulou и г-жа О. Patsopoulou, в качеството на представители,

- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа Z. Bryanston-Cross, г-жа I. Rao и г-жа M. Gray, в качеството на представители,

- за Комисията на Европейските общности, от г-жа А.-М. Rouchaud-Joët, г-жа E. Montaguti и г-н N. Vambara, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 декември 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, подписана на 27 септември 1968 г. (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с Конвенцията от 9 октомври 1978 г. за присъединяване на Кралство Дания, на Ирландия и на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОВ L 304, стр. 1 и — текст с изменения — стр. 77), с Конвенцията от 25 октомври 1982 г. за присъединяване на Република Гърция (ОВ L 388, стр. 1), с Конвенцията от 26 май 1989 г. за присъединяване на Кралство Испания и на Португалската република (ОВ L 285, стр. 1), както и с Конвенцията от 29 ноември 1996 г. за присъединяване на Република Австрия, на Република Финландия и на Кралство Швеция (ОВ C 15, 1997 г., стр. 1, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“).

- 2 Запитването е отправено в рамките на производство по спор между г-н Gambazzi, с местожителство в Лугано (Швейцария), и дружествата DaimlerChrysler Canada Inc. (наричано по-нататък „DaimlerChrysler“) и CIBC Mellon Trust Company (наричано по-нататък „CIBC“), установени в Канада, във връзка с изпълнението в Италия на два съдебни акта, постановени в Обединеното кралство.

Правна уредба

Брюкселската конвенция

- 3 Условието, при които съдебните решения, постановени в една договаряща държава, се признават и изпълняват в друга договаряща държава, се уреждат в членове 25—49 от Брюкселската конвенция, включени в дял III от Конвенцията, озаглавен „Признаване и изпълнение“.
- 4 Член 25 от Конвенцията предвижда:

„По смисъла на настоящата конвенция „съдебно решение“ означава всяко решение, постановено от съд или правораздавателен орган на договаряща държава, независимо от названието на решението, включително декрет, разпореждане, решение или изпълнителен лист, както и определянето на разноските от длъжностно лице на съда“.

5 Член 27, точки 1 и 2 от посочената конвенция гласи:

„Съдебното решение не се признава:

- 1) ако признаването противоречи на обществения ред в държавата, в която се иска признаването;

- 2) ако то е постановено в отсъствие на страната, когато на ответника не е надлежно връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си.“

6 Член 29 от Брюкселската конвенция, който се отнася до признаването на съдебните решения и член 34, трета алинея от Конвенцията относно тяхното изпълнение, имат еднаква редакция:

„Чуждестранното съдебно решение при никакви обстоятелства не може да се обсъжда по същество.“

Конвенцията от Лугано

7 В основата на Конвенцията от Лугано от 16 септември 1988 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански

и търговски дела, подписана на 16 септември 1988 г. (ОВ L 319, стр. 9, наричана по-нататък „Конвенцията от Лугано“), е създаването на Европейската асоциация за свободна търговия и на установяването между договарящите по нея държави на система, аналогична на установената от Брюкселската конвенция.

8 Член 27, точка 1 от Конвенцията от Лугано гласи:

„Съдебното решение не се признава:

1) ако признаването противоречи на общественения ред в държавата, в която се иска признаването.“ [неофициален превод]

9 Съгласно декларацията на представителите на правителствата на държавите, подписали Конвенцията от Лугано, които са членки на Европейските общности, „при тълкуване на Брюкселската конвенция е уместно Съдът на Европейските общности надлежно да взема предвид принципите, произтичащи от съдебната практика относно Конвенцията от Лугано“. [неофициален превод]

10 Наред с това член 1 от Протокол № 2 относно еднообразното тълкуване на Конвенцията от Лугано възлага на всяка договаряща държава задължението „надлежно да взема предвид [...] принципите, установени във всяко релевантно съдебно решение, постановено от съдилищата на другите договарящи държави“. [неофициален превод]

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 11 От акта за запитване и от становищата, представени на Съда, е видно, че в рамките на искане за обезщетение за претърпени вреди и пропуснати ползи, подадено от DaimlerChrysler и CIBC срещу г-н Gambazzi, High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, постановява на 26 февруари 1997 г. по искане на DaimlerChrysler и на CIBC определение, с което, от една страна, временно забранява на г-н Gambazzi да се разпорежда с някои от средствата си („freezing order“), а от друга — му налага задължението да оповести сведения за определени части от имуществото си, както и за притежавани от него документи, които се отнасят до главното искане („disclosure order“). Г-н Gambazzi е уведомен за определението от швейцарските власти на 11 март 1997 г. и той се явява надлежно в производството пред High Court.
- 12 Г-н Gambazzi не изпълнява или поне не изпълнява „disclosure order“ в неговата цялост. При това положение по искане на DaimlerChrysler и на CIBC High Court постановява на 10 юли 1998 г. определение, с което на г-н Gambazzi се забранява да продължи да участва в производството, ако в зададения срок не изпълни задълженията за оповестяване на поисканите сведения и документи („unless order“).
- 13 Г-н Gambazzi подава различни жалби срещу „freezing order“, „disclosure order“ и „unless order“. Всички те са отхвърлени.
- 14 На 13 октомври 1998 г. High Court постановява ново „unless order“.
- 15 Тъй като в зададения срок не е изпълнил посочените в определението задължения в тяхната цялост, г-н Gambazzi е признат за виновен в „contempt of Court“ и е отстранен от производството („debarment“).

- 16 С решение от 10 декември 1998 г., допълнено с определение от 17 март 1999 г. (наричани по-нататък „решенията на High Court“), High Court се произнася, приемайки г-н Gambazzi за неявил се, и уважава исканията на DaimlerChrysler и на CIBC, като осъжда г-н Gambazzi да им заплати като обезщетение за претърпени вреди сумите от 169 752 058 CAD (канадски долара) и от 71 595 530 CAD (канадски долара), както и от 129 974 770 USD (американски долара) като допълнителни разходи.
- 17 По жалба на DaimlerChrysler и на CIBC с определение от 17 декември 2004 г. Corte d'appello di Milano (Италия) обявява съдебните решения на High Court за подлежащи на изпълнение в Италия.
- 18 Г-н Gambazzi подава жалба срещу последното определение. Той изтъква, че съдебните решения на High Court не могат да се признаят в Италия поради съображение, че противоречат на обществения ред по смисъла на член 27, точка 1 от Брюкселката конвенция, доколкото са постановени в нарушение на правото на защита и на принципа на състезателното производство.
- 19 При тези обстоятелства сезираният с жалбата Corte d'appello di Milano решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Може ли съдът на държавата, до която е отправена молбата за допускане на изпълнение, на основание на съдържащата се в член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция клауза, свързана с обществения ред, да вземе предвид факта, че с приемането на определение за отстраняване („debarment“) при посочените по-горе обстоятелства съдът в държавата, където е постановено решението, е отказал на загубилата делото страна, явила се в съдебното производство, всякаква възможност за защита, или тълкуването на тази разпоредба, разглеждана във връзка с принципите, произтичащи от член 26 и сл. от Брюкселската конвенция, отнасящи се до взаимното признаване и изпълнение на съдебни решения в Общността, забранява на националния съд да счита за противоречащо на обществения ред по смисъла на член 27, точка 1 от споменатата конвенция гражданско производство, в което една страна е била възпрепятствана да упражни своето право на защита по силата на определение за отстраняване, постановено от съда поради неизпълнението от тази страна на негово съдебно разпореждане?“

По преюдициалния въпрос

20 С този въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали с оглед на клаузата, свързана с общественения ред, посочена в член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция, съдът на държавата, в която се иска признаване, може да отчете обстоятелството, че съдът на държавата по произход се е произнесъл по исканията на ищеца, без да изслуша ответника, който се е явявал надлежно пред него, но с определение е бил отстранен от производството по съображения, че не е изпълнил задължения, наложени с постановено по-рано в рамките на същото производство определение.

По квалифицирането на решенията на High Court с оглед на член 25 от Брюкселската конвенция

21 В самото начало следва да се провери дали решенията на High Court представляват съдебни решения по смисъла на член 25 от Брюкселската конвенция или дали — както поддържа г-н Gambazzi — те не отговарят на тази дефиниция, доколкото не са били приети при спазване на принципите на състезателност и на право на справедлив съдебен процес.

22 В това отношение следва да се припомни, че без да установява разграничение между тях, член 25 от Брюкселската конвенция се отнася до всички решения, постановени от съдилищата на договарящите държави.

23 Несъмнено Съдът подчертава, че всички разпоредби от Брюкселската конвенция — както тези от дял II относно компетентността, така и тези от дял III относно признаването и изпълнението — изразяват намерението в рамките на техните цели да се гарантира, че производствата, които приключват с постановяване на съдебни решения, протичат при зачитане на правото на защита. Той все пак приема, че за да попаднат подобни решения в приложното поле на посочената конвенция, е достатъчно да става въпрос за съдебни решения, които преди да бъде поискано признаването и изпълнението им в държава, различна от държавата по произход, са били или са могли под една или друга

форма да бъдат предмет в тази държава по произход на разглеждане в състезателно производство (Решение от 21 май 1980 г. по дело Denilauler, 125/79, Recueil, стр. 1553, точка 13).

- 24 Така например неприсъствените решения попадат в приложното поле на Брюкселската конвенция, както е видно от член 27, точка 2 от нея, който се отнася изрично до случая на отсъствие на ответника.
- 25 Както отбелязва генералният адвокат в точка 24 от своето заключение, решенията на High Court са постановени под формата на неприсъствено съдебно решение и определение в гражданско производство, което обикновено се ръководи от принципа на състезателност. Фактът, че макар ответникът надлежно да се е явявал, съдът се е произнесъл, приемайки го за неявил се, не може да постави под съмнение квалифицирането на постановените решения. Това обстоятелство може да се вземе предвид единствено с оглед на съвместимостта на посочените решения с обществения ред на държавата, в която се иска признаване.

По отчитането на отстраняването на ответника с оглед на член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция

- 26 В решението си от 28 март 2000 г. по дело Krombach (C-7/98, Recueil, стр. I-1935, точка 23) Съдът постановява, че макар да не е негова задача да определя съдържанието на обществения ред в договаряща държава, той трябва все пак да упражнява контрол върху границите, в които съдилищата на договаряща държава могат да прибегнат до това понятие, за да не признаят съдебно решение, постановено от юрисдикция на друга договаряща държава.
- 27 В това отношение Съдът пояснява, че прибегване до клаузата, свързана с обществения ред, е мислимо единствено в случай, че признаването или изпълнението на съдебното решение, постановено в друга договаряща държава, би влязло в недопустим разрез с правния ред на държавата, в която се иска

признаването, доколкото би засегнало основен принцип. Засягането трябва да представлява явно нарушение на правна норма, считана за съществена в правния ред на държавата, в която се иска признаването или на право, признато за основно в този правен ред (Решение по дело Krombach, посочено по-горе, точка 37).

28 Що се отнася до упражняването на правото на защита, на което се позовава преюдициалният въпрос, Съдът припомня, че то заема важно място в организацията и в развитието на един справедлив процес и че се нарежда сред основните права, които произтичат от конституционните традиции, общи за държавите членки, и от международните актове относно защитата на правата на човека, за които държавите членки са сътрудничели или към които са се присъединили, като от тях особено значение има Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (вж. в този смисъл Решение по дело Krombach, посочено по-горе, точки 38 и 39).

29 Несъмнено основните права като спазването на правото на защита не представляват безусловни прерогативи и могат да бъдат предмет на ограничения. Тези ограничения обаче трябва действително да отговарят на преследвани от въпросната мярка цели от общ интерес и да не съставляват с оглед на преследваната цел явно и прекомерно засягане на така гарантираните права.

30 Правителството на Обединеното кралство обяснява, че целта на „freezing order“, на „disclosure order“ и на „unless order“ е да се гарантира справедливо и ефективно правораздаване.

31 Следва да се приеме, че подобна цел може да обоснове ограничение на правото на защита. Както отбелязват италианското и гръцкото правителство, в правния ред на повечето държави членки се предвиждат санкции за лицата, които в рамките на гражданско производство предприемат действия за протакане, водещи в крайна сметка до отказ от правораздаване.

- 32 Подобни санкции обаче не трябва да бъдат явно непропорционални по отношение на преследваната цел, която е ефикасното развитие на производството с оглед на добро правораздаване.
- 33 Що се отнася до санкциите, предприети в конкретния случай по главното производство, а именно — отстраняването на г-н Gambazzi от каквото и да било участие в производството, както отбелязва генералният адвокат в точка 67 от своето заключение, става въпрос за възможно най-тежкото ограничение на правото на защита. Следователно, за да не бъде прието за явно и прекомерно засягане на това право, подобно ограничение трябва да отговаря на много високи изисквания.
- 34 Задача на запитващата юрисдикция да прецени дали това е така с оглед на конкретните обстоятелства в случая.
- 35 В този контекст страните в главното производство посочват съдебно решение, постановено на 9 ноември 2004 г. от Tribunal fédéral (Швейцария) (дело 4P082/2004). С посоченото решение тази юрисдикция отхвърля жалбата, подадена от CIBC и DaimlerChrysler срещу решение на Tribunale d'appello del cantone Ticino (Апелативен съд на кантон Тичино, Швейцария), с което по отношение на г-н Gambazzi се отказва признаването и изпълнението в Швейцария на решенията на High Court поради противоречието им с член 27, точка 1 от Конвенцията от Лугано. Швейцарският Tribunal fédéral постановява, че отстраняването на г-н Gambazzi от производството пред High Court не е било в противоречие с швейцарския обществен ред, но преценява, че други обстоятелства, на които запитващата юрисдикция не се е позовала в рамките на настоящото производство, все пак обосновават прилагането на клаузата, свързана с обществения ред.
- 36 Съгласно декларацията на представителите на правителствата на държавите членки на Европейските общности, подписали Конвенцията от Лугано, уместно е Съдът надлежно да взема предвид принципите, съдържащи се в това решение на Tribunal fédéral, а на основание член 1 от Протокол № 2 относно еднообразното тълкуване на тази конвенция запитващата юрисдикция трябва надлежно да взема предвид тези принципи.

- 37 В това отношение следва да се отбележи, че за да конкретизира клаузата, свързана с обществения ред, Tribunal fédéral се позовава на правото на справедлив съдебен процес и на правото на изслушване, на които се позовава самият Съд в своето Решение по дело Krombach, посочено по-горе, и които припомня в точки 27 и 28 от настоящото решение.
- 38 Що се отнася до конкретната преценка на противоречието с швейцарския обществен ред, извършена в случая в посоченото по-горе решение на Tribunal fédéral, следва да се поясни, че тя не може формално да обвърже запитващата юрисдикция. Още повече че в случая последната трябва да извърши преценката си с оглед на италианския обществен ред.
- 39 За да изпълни тълкувателната си функция, припомнена в точка 26 от настоящото решение, Съдът все пак трябва да уточни принципите, които е определил, като посочи основните критерии, с оглед на които запитващата юрисдикция ще трябва да извърши преценката си.
- 40 За тази цел следва да се посочи, че въпросът за съвместимостта на мярката за отстраняване, приета от съда на държавата по произход, с обществения ред на държавата, в която се иска признаването, трябва да се преценява с оглед на производството в неговата цялост, както и на всички обстоятелства (вж. в този смисъл Решение от 2 май 2006 г. по дело Eurofood IFSC, C-341/04, Recueil, стр. I-3813, точка 68).
- 41 Това налага в случая да се вземат предвид не само условията, в които в рамките на производството пред High Court са били постановени неговите актове, чието изпълнение се иска, а така също и условията, в които на по-ранен стадий са били постановени „disclosure order“ и „unless order“.

42 Що се отнася на първо място до „disclosure order“, задача на запитващата юрисдикция е да провери дали и доколко г-н Gambazzi е имал възможността да бъде изслушан относно неговия предмет и обхват във фаза на производството, предхождаща неговото постановяване. Той трябва също да провери с какви средства за правна защита е разполагал г-н Gambazzi след постановяването на този „disclosure order“, за да поиска изменението или отмяната им. В този контекст следва да се установи дали заинтересованото лице е имало възможност да изтъкне всички фактически и правни елементи, които според него са били от естество да подкрепят искането му и дали тези фактори са били разгледани по същество, при спазване на принципа на състезателност или напротив — било е допуснато той да повдигне ограничен кръг от въпроси.

43 Що се отнася до неизпълнението от страна на г-н Gambazzi на „disclosure order“, задача на запитващата юрисдикция е да провери дали съображенията, изложени от г-н Gambazzi, и по-специално фактът, че оповестяването на поисканите сведения щяло да го принуди да наруши професионалната тайна, от която е обвързан в качеството си на адвокат и следователно да извърши наказуемо деяние, е могло да бъдат изтъкнати в спорно съдебно производство.

44 Що се отнася по-нататък до постановяването на „unless order“, запитващата юрисдикция трябва да провери дали г-н Gambazzi е разполагал с процесуално гарантирани ефективни възможности за оспорване на приетата мярка.

45 На последно място, що се отнася до актовете на High Court, с които той се произнася по исканията на ищците, като приема ответника за неявил се, от компетентност на запитващата юрисдикция е да провери дали основателността на тези искания е била — на този или на по-ранен етап — предмет на проверка и дали г-н Gambazzi е имал — на този или на по-ранен етап — възможността да изрази становището си по въпроса и дали е разполагал със средство за правна защита.

46 Следва да се подчертае, че тези проверки, доколкото тяхната цел е само да открият явно и прекомерно засягане на правото на изслушване, не могат да наложат контрол на преценките по същество, извършени от High Court, тъй като подобен контрол представлява преразглеждане по същество, което изрично

е забранено от членове 29 и 34, трета алинея от Брюкселската конвенция. Запитващата юрисдикция трябва да се ограничи да установи средствата за правна защита, с които е разполагал г-н Gambazzi и да провери дали в техните рамки последният се е ползвал от възможността да бъде изслушан при зачитане на състезателното начало и на упражняването в пълна степен на правото на защита.

47 Предвид всички тези проверки задача на запитващата юрисдикция е да извърши претегляне на различните елементи, за да прецени дали с оглед на целта за ефективно правораздаване, преследвана от High Court, отстраняването на г-н Gambazzi от производството съставлява явно и прекомерно засягане на правото му да бъде изслушан.

48 В резултат от това на поставения въпрос следва да се отговори, че член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция трябва да се тълкува в смисъл, че съдът на държавата, в която се иска признаване, може да отчете с оглед на клаузата за обществен ред, визирана в този член, обстоятелството, че съдът на държавата по произход се е произнесъл по исканията на ищеца, без да изслуша ответника, който се явявал надлежно пред него, но с определение е бил отстранен от производството по съображение, че не е изпълнил задължения, наложени с постановено по-рано в рамките на същото производство определение, когато след цялостна преценка на производството и с оглед на всички обстоятелства изглежда, че тази мярка по отстраняване съставлява явно и прекомерно засягане на правото на ответника да бъде изслушан.

По съдебните разноски

49 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 27, точка 1 от Брюкселската конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, подписана на 27 септември 1968 г., изменена с Конвенцията от 9 октомври 1978 г. за присъединяване на Кралство Дания, на Ирландия и на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, с Конвенцията от 25 октомври 1982 г. за присъединяване на Република Гърция, с Конвенцията от 26 май 1989 г. за присъединяване на Кралство Испания и на Португалската република, както и с Конвенцията от 29 ноември 1996 г. за присъединяване на Република Австрия, на Република Финландия и на Кралство Швеция трябва да се тълкува по следния начин:

Съдът на държавата, в която се иска признаване, може да отчете с оглед на клаузата за обществен ред, визирана в този член, обстоятелството, че съдът на държавата по произход се е произнесъл по исканията на ищеца, без да изслуша ответника, който се е явявал надлежно пред него, но с определение е бил отстранен от производството по съображение, че не е изпълнил задължения, наложени с постановено по-рано в рамките на същото производство определение, когато след цялостна преценка на производството и с оглед на всички обстоятелства, според него изглежда, че тази мярка по отстраняване съставлява явно и прекомерно засягане на правото на ответника да бъде изслушан.

Подписи